

El senyor Bovary

Fa alguns dies vaig veure el film *Madame Bovary*, una molt digna versió de Claude Chabrol de la novel·la de Flaubert, amb una Isabelle Huppert sensacional en el paper de l'heroïna. Veure un clàssic ben fet en la pantalla és una cosa que sempre reconforta, i més ara a l'estiu, que al carrer fa tanta calor i els locals de cinema tenen aire condicionat. Després, com he fet més d'una vegada, l'estímul de la pel·lícula m'ha portat a rellegir l'obra original, amb un gust renovat. Només per això, ja haurien de fer molts més films sobre obres clàssiques. Després de la pel·lícula, però, i durant la lectura, m'he parat a pensar en una injustícia històrica que caldria redreçar d'una vegada: la figura del pobre doctor Bovary, culpable, arquetípic de la mediocritat, contrast amb l'elevat esperit de *madame*, no mereix el destí que li ha tocat.

Flaubert era un home de cap molt fred, un científic de la literatura, i pretenia, a més de ser un artista, ser un sociòleg descriptiu. "Il faut écrire froidement", li deia en una carta a la seua amant Louise Colet, dona intel·ligent i sensible. I fredament construeix els personatges de la novel·la, un llibre que subtitula "Mœurs de province", com si es tractara d'un estudi metòdic. Els "costums de província", és a dir de tota una societat i d'un temps, resulten ser odiosos, i el llibre una representació de l'infern, de la insuportable obtusitat dels humans. El farmacèutic Homais ha passat a la galeria dels arquetips com l'expressió suprema de la imbecilitat de certs "amants del progrés", solemne, pagada d'ella mateixa, i incurablement banal. Els dos amants d'Emma Bovary són egoistes, aprofitats i falsos: un aristòcrata que no passa de seductor barat, i un xicot mig romàntic i totalment espantat. El botiguer Lhereux, és un lladre sense escrúpols, capaç de portar la pobra Emma a la ruïna amb males arts.

El capellà, l'abbé Bournisien, a penes sap fer més de repetir rosaris i catecismes. I així, tota la resta. Enmig d'aquesta patuleia, Emma s'avorreix mortalment, i no sap buscar altra eixida que els pobres adulteris que practica. Però ha passat a la història dels grans personatges de la literatura com l'encarnació de la rebel·lia femenina davant del món obtús dels homes, com una mena d'heroïna de la llibertat, dels nous temps contra els vells, de l'ànima sensible que es revolta i s'escapa. Així és com ha quedat *madame*... a pesar de Flaubert. Perquè, si un llegeix atentament, aquesta Bovary immortal, no és la Bovary de la gran novel·la, que és una ex-pensionista d'internat de monges, que ha llegit massa "*mauvaise littérature*" romàntica i barata, que té somnis de novel·la rosa, i poca cosa més. Els seus adulteris no són un alliberament femení, i menys encara feminista: són una altra manera de somniar desperta. No sap, ni pot, fer altra cosa. El seu destí és fatal, com el resultat d'una experiència del laboratori flaubertià.

I la culpa de tot la té el marit. El doctor Bovary, de recursos tan limitats, tan conformat amb el que fa i el que té, tan incapaç de comprendre la seua dona, l'esperit femení, la poesia, l'amor, i qualsevol altra cosa que no siga la vida justa de cada dia. ¿Què podia fer un xicot modest, esdevingut metge de poble, la primera meitat del segle XIX? Si era deshonest, enganyar, trepar i fer-se ric. Si era honrat, treballar dins del seus limitadíssims recursos i coneixements, i intentar viure feliç. I després d'anar a cavall pels camps i les gran-

ges, tornar a casa i mirar-se amorosament la doneta, blanca, fràgil i absent. En definitiva, si el doctor Bovary es guanya tan àrduament les banyes, és per ser massa bo. És un "*pauvre homme*", d'acord, però sobretot en el sentit que no té més ambició que fer la seua faena ben feta, ni més amor ni aventura que la seua *madame*. Per això està també condemnat des del principi, i a més sense poder-hi entendre res: quan la dona se suïcida, desesperada, el bon home no pot dir altra cosa que "fatalitat". No ho pot entendre: és massa bona persona, a més de ser massa curt. El que la pel·lícula no trasmet, i la novel·la sí (almenys a mi), és que *madame Bovary* també és una pobra dona. Que és igual de limitada, curta i de poca empenya que el marit. I que ho és d'una manera inútil i penosa, egoista i, fonamentalment, passiva: ella tampoc no entén res, i tot li passa sense saber per què. Pensant, això sí, que la culpa de tot la tenen els altres.

El fet és que, al món, si no hi haguera molts "doctors Bovary", no podria haver-hi cap *madame*. El món ha estat ple sempre de persones de poca llum interior, que van fer la seua vida –i mantenint la dels altres– sense fer-se massa preguntes, que fan funcionar l'agricultura, la indústria i el comerç, la medicina i el telèfon i ningú no els ho agraeix. I a més, solen ser capaços d'estimar sense moltes pretensions i condicions. Pobre monsieur Bovary, haver de fer de metge, ciutadà, pare, marit, cornut i vidu, haver de fer de base i substància de la vida social i damunt que el menysprea la dona, el lector del seu temps i l'espectador d'ara. Que tots sense excepció pensen com *madame* quan li diu "*pauvre homme, pauvre homme*". Una injustícia històrica.

Joan F. Mira

